

ВИБІР НАДІЙНОГО БАНКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах нестабільності макро- та мікрооточення підприємства, одним із важливих питань, що необхідно вирішити будь-якому суб'єкту господарювання, є вибір надійного банку для зберігання коштів та ведення підприємницької діяльності. Надійність банку є запорукою своєчасності проведення платежів та збереження грошових коштів підприємства, тому вміння правильно оцінити як вигоди так і ризики роботи з конкретним банком є одним із основних елементів його фінансово-економічної безпеки.

Здійснюючи роботу з вибору надійного банку для свого підприємства необхідно, перш за все, врахувати, що відповідно до ст. 56 Закону № 2121 «Про банки та банківську діяльність» клієнт банку має право доступу до інформації про його діяльність. Зокрема, на вимогу клієнта банки зобов'язані надати:

- відомості про фінансові показники діяльності банку;
- перелік керівників банку та його учасників;
- перелік послуг, які надає банк;
- дані про ціну банківських послуг;
- іншу інформацію, щодо надання банківських послуг [1].

Крім того, банки зобов'язані постійно розміщувати інформацію про свою діяльність на власних офіційних сайтах, а НБУ, в свою чергу, має інформувати громадськість про діяльність банківської системи на своєму офіційному сайті. Саме цими відомостями і необхідно скористатися працівникам служби фінансово-економічної безпеки підприємства, перевіряючи надійність обслуговуючого банку чи вибираючи новий банк.

В сучасних умовах господарювання, жодним нормативним документом не визначено рекомендацій щодо перевірки надійності обслуговуючого банку. Це вимагає від працівників підприємств, відповідальних за їх фінансово-економічну безпеку, вирішувати вказане питання на власний розсуд. За таких обставин, вважаємо за необхідне, визначити основні критерії надійності банку на які необхідно звернути увагу при його виборі та контролі за роботою.

Перш за все, на нашу думку, необхідно визначити, чи віднесено банк до системно важливих банків України. Згідно визначення наведеного на сайті Національного банку України, системно важливий банк (Systemically important bank) – це термін у законодавстві багатьох країн світу, яким визначають банки, банкрутство або неналежне функціонування яких може створити системні ризики для фінансової системи [2]. Іншими словами – це найбільші банки країни за діяльністю яких встановлено найбільш жорсткий контроль, тому їх можна вважати одними з найбільш надійних банків.

Визначаються системно важливі банки на основі критеріїв наведених у «Положенні про порядок визначення системно важливих банків» [3] за розрахованим показником системної важливості банку. На сьогодні такими критеріями є:

- вартість загальних активів (коефіцієнт вагомості – 35%);
- кошти фізичних осіб, суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ (коефіцієнт вагомості – 35%);
- кредити, надані суб'єктам господарювання в галузі сільського господарства, промисловості та будівництва (коефіцієнт вагомості – 15%);
- кошти, залучені від інших банків (коефіцієнт вагомості – 7,5%);
- кошти, розміщені в інших банках (коефіцієнт вагомості – 7,5%) [3].

До системно важливих банків в Україні з 2016 року відносяться три банки: ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Ощадбанк» та ВАТ «Укркрексімбанк». Відповідно до зазначеного Положення, НБУ до 01 червня 2019 року має оприлюднити системно важливі банки України на 2020 рік. Ця інформація має стати орієнтиром для діючих суб'єктів господарювання.

Паралельно з цим, на нашу думку, підприємство має щорічно аналізувати інформацію про роботу обслуговуючого банку за економічними нормативами, встановленими НБУ, адже навіть якщо банк не є системним він може бути досить надійним у роботі. Відповідно до «Інструкції про регулювання діяльності банків в Україні», на сьогоднішній день, обов'язковим для банків є дотримання наступних нормативів:

- нормативи капіталу: мінімальний розмір регулятивного капіталу - Н1 (500 млн.грн.), достатність регулятивного капіталу - Н2 (не менше 10%), достатність основного капіталу - Н3 (не менше 7%);
- нормативи ліквідності: миттєва ліквідність - Н4 (не менше 20%), поточна ліквідність - Н5 (не менше 40%), короткострокова ліквідність - Н6 (не менше 60%);
- нормативи кредитного ризику: максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента - Н7 (не більше 25%), великі кредитні ризики - Н8 (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу), максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами - Н9 (не більше 25%);
- нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою - Н11 (не більше 15%), загальна сума інвестування - Н12 (не більше 60%) [4].

Варто зазначити, що самостійно розрахувати зазначені нормативи, на основі фінансової звітності банку, підприємство не зможе. Для цього потрібна додаткова аналітична інформація. Але готові значення нормативів повинні бути наведені у Примітках до фінансової звітності банку та підтверджені в аудиторських звітах. Якщо деякі з нормативів не наведено, або ж у аудиторських звітах надано формально позитивні висновки без чіткої вказівки на дотримання нормативів, з таким банком співпрацювати не варто. Аналіз фінансової звітності банку та дотримання ним зазначених нормативів доцільно провести за кілька останніх років та в порівнянні з іншими банками.

Наступним питанням, яке необхідно дослідити, приймаючи рішення щодо надійності банку – це вивчення інформації про його власників. Така інформація має бути наведена на сайтах банків та на сайті НБУ у окремому підрозділі розділу «Банківський нагляд», що має назву «Реєстрація та ліцензування».

Структури власності банків України». Власники, що мають істотну участь у банку повинні мати бездоганну репутацію і досить стабільний фінансовий стан.

Варто також звернути уваги на період роботи банку на території України. Його показники в кризові для економіки країни періоди.

Лише після ретельного вивчення основних фінансово-економічних показників діяльності банку, його історії та репутації, можна переходити до вивчення питань, пов'язаних з банківськими послугами: тарифи на послуги, банківська інфраструктура, умови розміщення депозитів та надання кредитів, пакети комерційних пропозицій для корпоративних клієнтів. При цьому, занадто високі ставки за депозитами та агресивна реклама також має привернути увагу аналітиків з фінансово-економічної безпеки підприємства і примусити їх більш глибоко оцінити діяльність банку. Дізнатися інформацію про середні ринкові ставки за кредитами та депозитами для порівняння їх зі ставками, що пропонує банк, можна на сайті НБУ в розділі «Показники фінансових ринків: вартість кредитів, вартість депозитів».

При виборі банку, необхідно також переглянути рейтинги банків, які складаються незалежними фінансовими аналітиками. Як правило, такі рейтинги базуються на основі відкритої фінансової звітності банків та іншої інформації, що міститься на сайтах банків та сайті НБУ. При цьому, необхідно розглянути рейтинги складені кількома незалежними аналітиками банківської сфери, щоб запобігти впливу недобросовісної конкуренції.

Таким чином, лише глибокий аналіз інформації про діяльність банків, знання нормативної бази та самостійне осмислення основних показників роботи банків, дозволить аналітику з фінансово-економічної безпеки підприємства сформулювати власні висновки про стан банку з яким підприємство співпрацює чи планує співпрацю. Це, в підсумку, дозволить усвідомлено вибрати обслуговуючий банк чи дасть можливість вчасно відреагувати на його проблеми і спасти кошти та ділову репутацію підприємства, а отже і підвищити його фінансово-економічну безпеку.

Література

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 08.05.2019).

2. Національний банк перегляне критерії визначення системно важливих банків. *Офіційне інтернет-представництво «Національний банк України»*. Дата публікації 28.02.2019. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=89172343&showTitle=true (дата звернення 10.05.2019).

3. Положенні про порядок визначення системно важливих банків: затв. Постановою Правління НБУ від 25.12.2014 р. № 863. Дата оновлення 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#n24> (дата звернення 10.05.2019).

4. Інструкції про регулювання діяльності банків в Україні: затв. Постановою НБУ від 28.08.2001 р. № 368. Дата оновлення 29.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення 10.05.2019).